

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งวัตถุประสงค์ไว้ว่า

1. เพื่อศึกษาโครงสร้างของระบบบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาในเขตศึกษา 12

2. เพื่อศึกษางานบริหารการศึกษาภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาในเขตศึกษา 12

3. เพื่อต้องการทราบปัญหาเกี่ยวกับโครงสร้างของระบบบริหารภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาในเขตศึกษา 12 และปัญหาเกี่ยวกับงานบริหารการศึกษาทั้ง 5 ประเภท ในโรงเรียนดังกล่าว

ฉะนั้น เพื่อสนองวัตถุประสงค์ที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงนำเสนอข้อมูลแยกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามและประเภท ขนาดของโรงเรียน

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ทั้ง 3 ข้อ ดังนี้

2.1 การศึกษาโครงสร้างระบบบริหารในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาในเขตศึกษา 12

2.2 การปฏิบัติงานเกี่ยวกับการบริหารการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ทั้ง 5 ด้าน คือ งานด้านวิชาการ งานด้านบุคคลากร งานด้านกิจการนักเรียน งานด้านธุรการ การเงินและบริการ และงานด้านสัมพันธ์กับชุมชน ตามข้อมูลที่ได้จากความเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามทั้ง 3 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้บริหาร กลุ่มนักวิชาการ และกลุ่มประชาชน

2.3 ปัญหาเกี่ยวกับโครงสร้างของระบบบริหารโรงเรียน และปัญหาเกี่ยวกับการบริหารงานทั้ง 5 ประการนั้น

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามและประเภท ขนาดของโรงเรียน

แบบสอบถามนำไปสู่ข้อมูลในสนามทั้ง 3 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้บริหาร แจกแบบสอบถามจำนวน 44 ฉบับ ใ้รับคืน 41 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 93.13 กลุ่มนักวิชาการ แจกแบบสอบถาม 220 ฉบับ ใ้รับคืน 202 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 91.82 และกลุ่มประชาชน แจกแบบสอบถาม 130 ฉบับ ใ้รับคืน 120 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 92.31

แบบสอบถามที่แจกไปเพื่อศึกษาข้อมูล รวมทั้งสิ้น 394 ฉบับ ใ้รับคืน 363 ฉบับ ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ได้ จำนวนทั้งสิ้น 357 ฉบับ ข้อมูลที่ใ้วิเคราะห์ไม่ได้ 6 ฉบับ

ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถามที่สรุปออกมาได้ตามลักษณะ เพศ วุฒิต่างการศึกษา อาชีพของประชาชน และขนาดของโรงเรียน ดังนี้

1.1 สภาพภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม กลุ่มผู้บริหาร

ตารางที่ 4 แสดงการร้อยละของกลุ่มตัวอย่างของผู้บริหาร จำแนกตามตำแหน่ง, วุฒิต่างวิชาชีพ และเพศ

ผู้บริหาร	เพศ				วุฒิต่างวิชาชีพ							
	ชาย		หญิง		สูงกว่าปริญญาตรี		ปริญญาตรี		ต่ำกว่าปริญญาตรี		ไม่แจ้ง	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ครูใหญ่ และผู้ช่วย	18	43.90	5	12.20	1	2.44	16	39.02	5	12.20	-	-
ศึกษานิเทศก์ และผู้ช่วย	18	43.90	-	-	2	4.88	10	24.40	6	14.64	1	2.44
รวม	36	87.80	5	12.20	3	7.32	26	63.42	11	26.83	1	2.44

จากตารางที่ 4 จะเห็นได้ว่า ประชากรกลุ่มผู้บริหารทั้งสิ้นที่ตอบแบบสอบถาม 41 คน เป็นชาย อยู่ในตำแหน่งถึง 36 คน คิดเป็นร้อยละ 87.80 เป็นหญิงเพียง 5 คน หรือร้อยละ 12.20 เท่านั้น

ส่วนวุฒิทางวิชาชีพ อยู่ในระดับปริญญาตรีมากที่สุด คือ ในจำนวนผู้บริหาร 41 คน มีวุฒิปริญญาตรีถึง 26 คน คิดเป็นร้อยละ 63.42 รองลงมาอยู่ในระดับต่ำกว่าปริญญาตรี มี 11 คน คิดเป็นร้อยละ 26.83 และอยู่ในระดับสูงกว่าปริญญาตรีมี 3 คน คิดเป็นร้อยละ 7.32

จะเห็นได้ว่า วุฒิทางวิชาชีพของผู้บริหารมีแนวโน้มไปในระดับการศึกษาที่ คือ จบปริญญาตรีเป็นส่วนใหญ่

1.2 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม กลุ่มนักวิชาการ แสดงไว้ในตาราง

ที่ 5

ศูนย์วิทยพัชร์พยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5 แสดงการร้อยละของกลุ่มตัวอย่างนักวิชาการชาย หญิง จำแนกตามอายุ อายุราชการ และวุฒิทางวิชาชีพ

นักวิชาการ		อายุ										อายุราชการ						วุฒิทางวิชาชีพ									
		ไม่เกิน 30 ปี		ระหว่าง 31-40ปี		มากกว่า 40 ปี		ไม่แจ้ง		ไม่เกิน 10 ปี		11-20 ปี		มากกว่า 20 ปี		ไม่แจ้ง		ต่ำกว่าปริญญาตรี		ปริญญาตรี		สูงกว่าปริญญาตรี		ไม่แจ้ง			
		จำ	ร	จำ	ร	จำ	ร	จำ	ร	จำ	ร	จำ	ร	จำ	ร	จำ	ร	จำ	ร	จำ	ร	จำ	ร	จำ	ร	จำ	ร
นวน	ละ	นวน	ละ	นวน	ละ	นวน	ละ	นวน	ละ	นวน	ละ	นวน	ละ	นวน	ละ	นวน	ละ	นวน	ละ	นวน	ละ	นวน	ละ	นวน	ละ	นวน	ละ
ชาย	89	445	55	2750	18	9.00	11	550	5	250	52	2600	21	1050	10	500	6	300	27	1350	51	2550	8	400	3	150	
หญิง	111	555	57	2850	29	14.50	19	950	6	300	54	2700	28	1400	21	1050	8	400	31	1550	64	3200	5	250	11	550	
รวม	200	100	112	5600	47	23.50	30	1500	11	550	106	5300	49	2450	31	1550	14	7.00	58	2900	115	57.50	13	650	14	7.00	

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จากตารางที่ 5 แสดงค่าร้อยละของนักวิชาการ ชาย-หญิง, อายุ, อายุราชการ และวุฒิทางวิชาชีพ ดังนี้

กลุ่มนักวิชาการทั้งชายหญิง มีอายุไม่เกิน 30 ปี มีจำนวนสูงสุด คือมีถึงร้อยละ 56.00 รองลงไปที่คืออายุในระหว่าง 31 - 40 ปี มีร้อยละ 23.50 ที่อายุมากกว่า 40 ปี มีร้อยละ 15.00

ประชากรที่เป็นหญิง มีจำนวนมากกว่าชาย คือในจำนวนประชากร 200 คน เป็นหญิง 111 คน คิดเป็นร้อยละ 55.50 เป็นชาย 89 คน คิดเป็นร้อยละ 44.50

นักวิชาการชายที่มีอายุราชการไม่เกิน 10 ปี ร้อยละ 26.00 หญิงร้อยละ 27.00 รวมประชากรทั้งชายหญิงที่มีอายุราชการไม่เกิน 10 ปี ร้อยละ 53.00 ซึ่งมีจำนวนสูงสุด รองลงไปที่คือ อายุราชการระหว่าง 11 - 20 ปี ทั้งชายหญิง รวมเป็นร้อยละ 24.50 ส่วนอายุราชการที่มากกว่า 20 ปี มีเพียงร้อยละ 15.50

ในเรื่องวุฒิทางวิชาชีพ ประชากรกลุ่มนักวิชาการทั้งชายหญิง มีวุฒิปริญญาตรีมากที่สุด คือร้อยละ 57.50 รองลงไปที่คือ วุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี มีร้อยละ 29.00 ที่สูงกว่าปริญญาตรี มีร้อยละ 6.50

1.3 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามกลุ่มประชาชน จำแนกประเภทตามอายุและอาชีพ ในตารางที่ 6

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 6 แสดงการรอยละของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชน ชาย หญิง จำแนกประเภทตามอายุและอาชีพ

ผู้ปกครองและ ประชาชน		อายุ									อาชีพ							
		ต่ำกว่า 20 ปี		ระหว่าง 21-30ปี		ระหว่าง 31-40ปี		เกิน 40 ปี			คหชา		เกษตรกร และรับจ้าง		รับราชการ		อื่น ๆ	
	จำ นวน	รอยละ	จำ นวน	รอยละ	จำ นวน	รอยละ	จำ นวน	รอยละ	จำ นวน	รอยละ	จำ นวน	รอยละ	จำ นวน	รอยละ	จำ นวน	รอยละ	จำ นวน	รอยละ
ชาย	85	73.28	9	7.76	11	9.48	17	14.66	48	41.38	14	12.07	17	14.66	25	21.55	29	25.01
หญิง	31	26.72	2	1.72	4	3.45	6	5.17	19	16.38	16	13.79	2	1.72	7	6.03	6	5.17
รวม	116	100	11	9.48	15	12.93	23	19.83	67	57.76	30	25.86	19	16.38	32	27.58	35	30.18

จากตารางที่ 6 การรอยละของประชาชนจำแนกตามอายุและอาชีพ ดังนี้

ประชาชนที่เป็นผู้ปกครองของนักเรียนส่วนใหญ่มีอายุเกิน 40 ปี มีถึงรอยละ 57.76 รองลงมาคืออายุอยู่ระหว่าง 31-40 ปี มีรอยละ 19.83 อายุระหว่าง 21-30 ปี มีรอยละ 12.93 ส่วนผู้ปกครองอายุต่ำกว่า 20 ปี มีรอยละ 9.48

อาชีพของประชากรที่เป็นผู้ปกครองของนักเรียนมีต่าง ๆ กัน อาชีพอื่น ๆ นอกจากคหชา เกษตรกร และรับจ้าง และอาชีพรับราชการแล้ว มีมากที่สุดถึงรอยละ 30.18 ต่อมาเป็นอาชีพรับราชการ มีรอยละ 27.58 คหชามีรอยละ 25.86 และอาชีพเกษตร และรับจ้างมีรอยละ 16.38 ตามลำดับ

ข้อมูลต่อมา ได้แก่ ประเภทและขนาดของโรงเรียน ตัวอย่างทั้ง 13 โรงเรียน ที่สุ่มได้

1.4 ประเภทของโรงเรียนมัธยมศึกษา

1.4.1 ประเภทของโรงเรียนมัธยมศึกษาที่เปิดสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น คือ มศ.1 - 3 มีทั้งหมด 8 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 61.54

1.4.2 ประเภทของโรงเรียนมัธยมศึกษาที่เปิดสอนจากชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นถึงชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย คือมีตั้งแต่ชั้น มศ.1 - มศ.5 มี 5 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 38.46

1.5 ขนาดของโรงเรียน

1.5.1 โรงเรียนขนาดเล็ก มีจำนวนห้องเรียน 3 - 12 ห้อง มี 5 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 38.46

1.5.2 โรงเรียนขนาดกลาง มีจำนวนห้องเรียนตั้งแต่ 13 - 36 ห้อง มี 4 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 30.77

1.5.3 โรงเรียนขนาดใหญ่ มีห้องเรียนตั้งแต่ 37 - 60 ห้อง มี 4 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 30.77

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ทั้ง 3 ประการ มีดังต่อไปนี้

2.1 โครงสร้างของระบบบริหารในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาในเขตศึกษา 12

จากผลของการวิเคราะห์โครงสร้างของระบบบริหารภายในโรงเรียนมัธยมศึกษาในกลุ่มตัวอย่าง จากเอกสารต่าง ๆ ของโรงเรียน จากการสังเกตและสัมภาษณ์พบว่า โครงสร้างของระบบบริหารการศึกษาภายในโรงเรียนส่วนใหญ่มีรูปแบบการจัดองค์การคล้ายคลึงกัน ผู้บริหารของแต่ละสถาบันอาศัยหลักเกณฑ์ในการจัดโครงสร้างระบบบริหารของคนจาก

2.1.1 นโยบายและหลักเกณฑ์ที่กรมสามัญศึกษาได้กำหนดให้

2.1.2 หลักการกระจายอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบตามระบอบประชาธิปไตย

2.1.3 หลักทฤษฎีการบริหารการศึกษา โดยนำมาประยุกต์ให้เหมาะสมกับ

ขนาดของสถาบันของตน

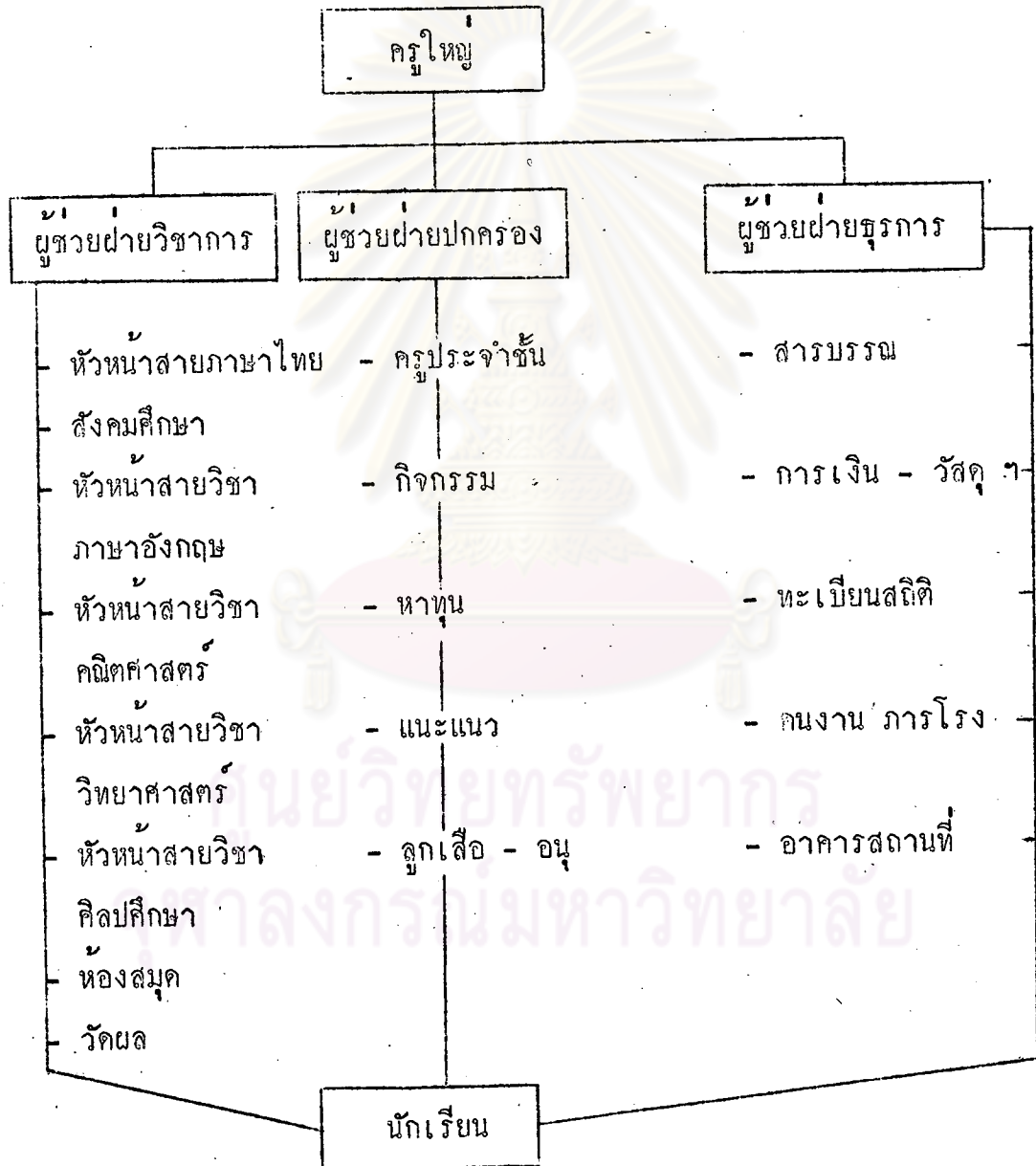
คงได้กล่าวแล้วว่า โรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตศึกษา 12 นี้ ส่วนมากจะมีโครงสร้างของระบบบริหารคล้ายคลึงกัน ถึงแม้บางแห่งจะได้นำเอาหลักทฤษฎีการศึกษาใหม่ ๆ มาปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมก็ไม่สามารถกระทำได้ในทางปฏิบัติ อันเนื่องมาจากผู้บริหารที่อยู่ในระดับสูงกว่ายังคงยึดเอาระบบบริหารเก่า ๆ มาเป็นหลักในการปฏิบัติแบบเดียวกัน โครงสร้างของระบบบริหารการศึกษาจึงมีลักษณะคล้ายกัน สายการบังคับบัญชาจึงเป็นสายเดียว คือ จากแต่ละฝ่ายขึ้นตรงต่อหัวหน้าและครูใหญ่ตามลำดับ ความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันในแต่ละฝ่ายไม่มี เท่าที่สำรวจพบส่วนใหญ่พอจะประมวลได้ 3 ลักษณะ และถึงอย่างไรก็ตาม ลักษณะของระบบบริหารทั้ง 3 ประการ ที่จะแสดงต่อไปนี้ ก็มีรูปร่างไม่ต่างกันนัก เพียงแต่เติมแยกย่อยออกไปเท่านั้น

ลักษณะที่ 1 แบ่งรูปองค์การตามระเบียบของกรมสามัญศึกษากำหนดให้ตามปริมาณงานหรือตามจำนวนห้องเรียน คือ โรงเรียนหนึ่ง ๆ จะมีครูใหญ่หรืออาจารย์ใหญ่เป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุดในโรงเรียน ถ้ามีจำนวนห้องเรียน 9 ห้อง กำหนดให้มีผู้ช่วยได้ 1 คน จำนวน 18 ห้องเรียน มีผู้ช่วยครูใหญ่ได้ 2 คน เป็นต้น และผู้ช่วยครูใหญ่ก็แบ่งหน้าที่กันทำเป็นเรื่อง ๆ ไป เช่น เป็นผู้ช่วยครูใหญ่ฝ่ายปกครอง ฝ่ายวิชาการ และฝ่ายธุรการ เป็นต้น (ดูรูป)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ลักษณะระบบโครงสร้างที่ 1

รูปที่ 2 แสดงการจัดระบบโครงสร้างการบริหารตามระบบเดิม

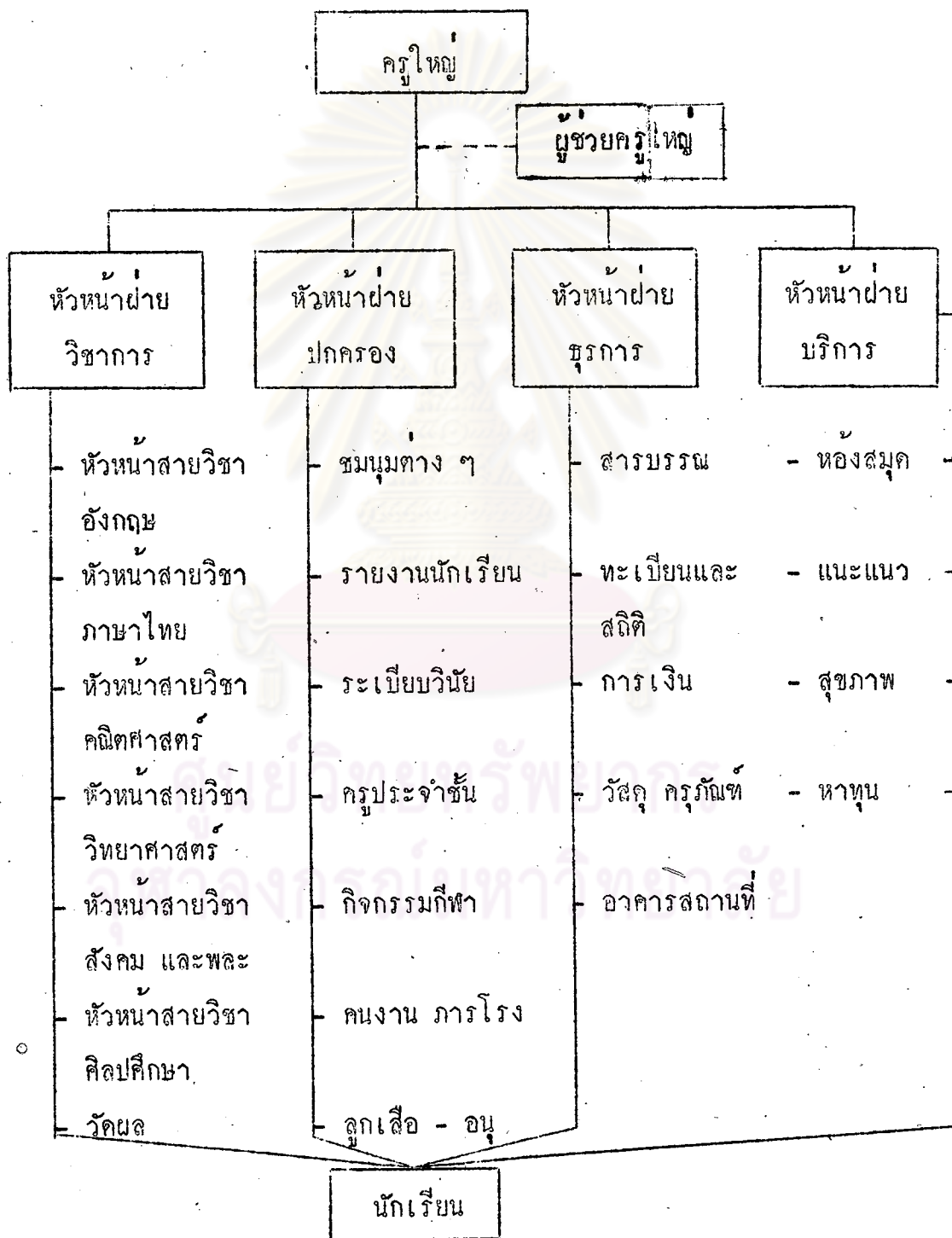
ลักษณะที่ 2 ลักษณะที่ 2 นี้ ผู้บริหารนำเอาทฤษฎีการบริหารการศึกษามาประยุกต์ใช้ มักจะเป็นโรงเรียนใหญ่ ๆ ที่มีจำนวนนักเรียนขนาดกลาง ครูก็มีจำนวนไม่มากนัก การจัดสายงานแบบนี้ทำให้การปฏิบัติงานดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย ผู้บริหารรู้จักวางตัวบุคคลให้เหมาะกับงานที่ทำ จึงไม่ค่อยประสบปัญหาอาจารย์ใหญ่เป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุด มีผู้ช่วยครูใหญ่ 1 คน ไม่มีอำนาจบังคับบัญชาตามลำดับชั้น ทำหน้าที่ช่วยครูใหญ่ปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมายในเมื่อครูใหญ่ไม่อยู่ ผู้ช่วยก็ทำหน้าที่ครูใหญ่โดยอัตโนมัติ

สายงานต่าง ๆ แบ่งออกเป็นฝ่าย ๆ โดยมีหัวหน้าฝ่ายคอยอำนวยความสะดวกในในแต่ละสายงานของตนขึ้นตรงต่อครูใหญ่หรืออาจารย์ใหญ่ โดยไม่สัมพันธ์กับสายงานอื่น คือรับผิดชอบเฉพาะทางแต่ละทางยังมีงานย่อยมอบหมายให้ทำ โดยกำหนดขอบเขตตามลักษณะงาน (Job description) ให้อย่างชัดเจน (ดูรูป)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ลักษณะระบบโครงสร้างที่ 2

รูปที่ 3 แสดงการจัดระบบงานในองค์การขนาดกลาง

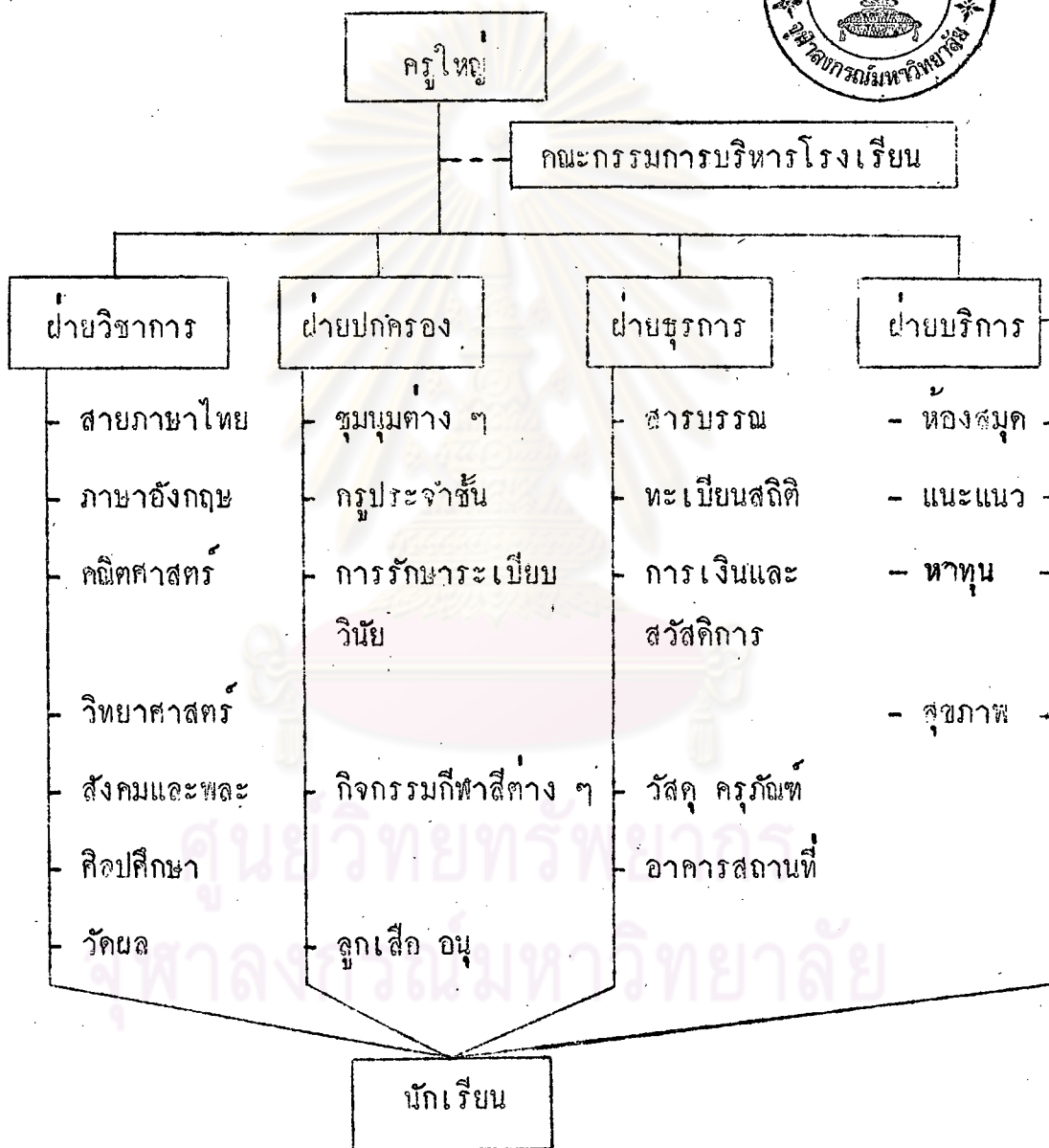
ลักษณะที่ 3 ลักษณะที่สามนี้ ยึดระบบสายงานเดิมตั้งกล่าวมาทั้งสองแบบ และประยุกต์หลักทฤษฎีการบริหารงานเข้ามาประกอบด้วย คือ มีการจัดตั้งคณะกรรมการบริหาร เพื่อช่วยครูใหญ่ในการตัดสินใจสั่งการ (Decision making) โรงเรียนที่จัดแบบนี้เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ มีครูและนักเรียนเป็นจำนวนมาก มีการรวมกลุ่มบุคลากรที่ทำงานประเภทเดียวกัน เพื่อประสิทธิภาพของงาน แต่มีข้อสังเกตอยู่ประการหนึ่ง คือ โรงเรียนมัธยมในเขตนี้ไม่มีคณะกรรมการบริหารฝ่ายประชาชนมาร่วมเป็นที่ปรึกษาช่วยพิจารณาหาทางส่งเสริมการศึกษาของท้องถิ่นของคนให้สอดคล้องกับระบอบการปกครองประเทศในปัจจุบัน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ลักษณะระบบโครงสร้างที่ 3

รูปที่ 4 แสดงโครงสร้างระบบบริหารในโรงเรียนขนาดใหญ่

โรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่ได้เขียนแผนภูมิ (Chart) แสดงสายงานไว้ให้ชัดเจน ผู้วิจัยใช้วิธีสัมภาษณ์ และให้ครูใหญ่หรือผู้ช่วยเขียนเค้าโครงสร้างระบบบริหารของตนดู แล้วผู้วิจัยได้ประมวลออกมาได้ 3 ลักษณะคังกล่าว อีกประการหนึ่ง ผู้บริหารส่วนใหญ่ไม่ได้ทำคำบรรยายลักษณะงาน (Job description) ไว้ให้แต่ละสายงานใคร่ชอบเขตงานในหน้าที่ของตน มีบ้างในโรงเรียนขนาดใหญ่ ๆ หากผู้บริหารจัดทำสิ่งดังกล่าวไว้ให้ชัดเจนแล้ว จะทำให้การบริหารงานคล่องตัวยิ่งขึ้น เพราะต่างก็รู้หน้าที่ของตนดี จะทำให้ไม่เสียเวลาหรือผิดพลาดในการปฏิบัติงาน

2.2 การปฏิบัติงานการศึกษาทั้ง 5 ด้าน ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตศึกษา 12

ในองค์การทุกประเภทย่อมจะมีหัวหน้าคนหนึ่ง เป็นผู้รับผิดชอบสูงสุด ถ้าหัวหน้าหรือผู้บริหารนั้นมีหลักการบริหารดี ย่อมจะเป็นผลส่งให้กิจการขององค์การนั้น ๆ เจริญรุ่งเรืองยิ่ง ๆ ขึ้น เปรียบเสมือนหางเสือเรือที่บังคับเรือให้ไปสู่จุดหมายที่ต้องการได้ แม้จะพบอุปสรรคบ้าง บุคคลากรที่อยู่ในองค์การจะช่วยกันประคับประคองให้ไปตลอดรอดฝั่งได้

ในการบริหารการศึกษาในโรงเรียนก็เช่นกัน ผู้บริหารย่อมมีบทบาทอย่างยิ่งที่จะจรรโลงให้องค์การของตนดำเนินไปสู่เป้าหมายได้ราบรื่นเพียงใด หากได้ผู้บริหารที่สามารถ กิจการทั้งหลายก็จะดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลปราศจากอุปสรรคทั้งหมด

จากผลของการวิจัยเกี่ยวกับงานบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ปรากฏดังนี้

2.2.1 งานบริหารการศึกษาทั้ง 5 ประเภท ตามความเห็นของผู้บริหารการศึกษาที่ประจำทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน

ตารางที่ 7 แสดงการยลละของความคึกเห็นของผูบริหารเกี่ยวกับพฤติกรรม
การบริหารของผูบริหารการศึกษาจำแนกตามตำแหน่งและประเภท
ของงานบริหาร

ตำแหน่ง ผู้บริหาร	ข้อที่	ประเภทของ งานบริหาร	พฤติกรรม					ไม่ ปรากฏ	ไม่ตอบ
			มากหรือ น้อยที่สุด	มาก หรือ น้อย	น้อย	น้อย ที่สุด	ไม่ ปรากฏ		
ครูใหญ่ และ ผู้ช่วย	1-17	งานวิชาการ	10.74	41.18	31.17	7.67	7.16	1.54	
	18-32	งานคานบุคคลา- กร	10.44	56.23	20.87	5.51	5.80	1.16	
	33-44	งานคานกิจการ นักเรียน	9.84	34.06	34.42	15.22	2.54	0.36	
	45-54	งานคานธุรการ	7.83	41.74	35.22	12.17	2.17	0.87	
	55-65	งานคานสัมพันธ์ กับชุมชน	3.95	32.02	39.13	13.83	10.28	0.79	
ศึกษา ธิการ และ ผู้ช่วย	1-17	งานคานวิชาการ	5.88	40.85	43.14	8.82	1.31	-	
	18-32	งานคานบุคคลา- กร	6.67	43.33	31.11	16.48	7.04	0.37	
	33-44	งานคานกิจการ นักเรียน	11.11	33.80	37.96	12.04	4.17	0.93	
	45-54	งานคานธุรการ	11.67	46.11	33.88	6.67	1.11	0.56	
	55-65	งานคานสัมพันธ์ กับชุมชน	3.54	30.30	40.91	15.65	9.09	0.50	

จากตารางที่ 7 แสดงค่าร้อยละของการปฏิบัติงาน จากพฤติกรรมของผู้บริหาร แสดงออกในรูปข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารงานทั้ง 5 ประเภท จำแนกตามตำแหน่งได้ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ผู้บริหารภายในโรงเรียนหรือครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ได้ปฏิบัติงานบุคคลากรมาก และมากที่สุด คือร้อยละ 66.67 รองลงมาได้แก่ งานด้านธุรการมากและมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 49.57 งานด้านวิชาการนั้นเป็นอันดับ 3 คือมากและมากที่สุด ร้อยละ 51.82 ส่วนพฤติกรรมความสัมพันธ์กับชุมชนนั้นเป็นลำดับสุดท้าย คือมากและมากที่สุดเพียงร้อยละ 35.97

ข้อสังเกตเกี่ยวกับข้อมูลที่ได้นี้จะพบว่า ผู้บริหารในเขตศึกษา 12 นี้ เอาใจใส่ในงานบุคคลากรเป็นอันดับหนึ่ง ซึ่งที่ถูกต้องควรจะเป็นงานด้านวิชาการมากกว่า เพราะงานวิชาการเป็นหัวใจขององค์การที่เกี่ยว

ส่วนงานด้านธุรการที่ครูใหญ่ต้องเอาใจใส่มาก อาจเป็นเพราะว่างานด้านนี้มีความสำคัญต่อตัวครูใหญ่เอง หากการเงินบกพร่องหรือขาดหาย ครูใหญ่ต้องมีโทษทางวินัยอย่างร้ายแรง

ในด้านความเห็นของผู้บริหารนอกโรงเรียน เห็นว่าคนได้ปฏิบัติงานด้านธุรการมากและมากที่สุด คือมีถึงร้อยละ 57.78 งานด้านบุคคลากรเป็นอันดับรองลงมา คือมากและมากที่สุดร้อยละ 50.00 ส่วนงานที่พำนักได้แก่งานด้านวิชาการ เพราะศึกษาธิการไม่ค่อยได้ทำงานด้านนี้นัก เป็นเพียงทางผ่านหรืออำนวยความสะดวกในด้านธุรการเท่านั้น และงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชน ตำแหน่งศึกษาธิการบ่งว่า ปฏิบัติน้อยและน้อยที่สุด ถึงร้อยละ 56.56 งานด้านกิจการนักเรียนปฏิบัติน้อยและน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 50.00

ตารางที่ 8 แสดงการร้อยละของความคิดเห็นของนักวิชาการ เกี่ยวกับพฤติกรรม
ของผู้บริหารการศึกษา จำแนกตามประเภทของงานบริหาร

นักวิชาการ	ข้อที่	ประเภทของงานบริหาร	การร้อยละของพฤติกรรม					
			น้อยหรือมากที่สุด	น้อยหรือมาก	น้อย	น้อยที่สุด	ไม่ปรากฏ	ไม่ตอบ
ครูผู้สอน และหัวหน้า สายวิชา	1-17	งานด้านวิชาการ	6.65	31.06	32.44	4.68	15.06	0.12
	18-26	งานด้านบุคคลากร	10.06	44.50	29.78	13.11	2.50	0.06
	27-44	งานด้านกิจการนักเรียน	8.86	32.14	38.89	14.25	6.28	0.08
	45-51	งานธุรการ	6.43	39.51	40.86	8.43	4.07	0.64
	52-62	งานสัมพันธ์กับชุมชน	2.18	21.91	40.28	20.46	15.05	0.14

จากตารางที่ 8 แสดงการร้อยละของนักวิชาการ ได้แก่ ครูผู้สอนและหัวหน้าสายวิชาต่อการบริหารงาน 5 ประเภทนั้น มีรายละเอียดดังนี้

นักวิชาการเห็นว่า โรงเรียนปฏิบัติเกี่ยวกับบุคคลากรมากและมากที่สุดเป็นอันดับหนึ่ง คือ ร้อยละ 54.50 ซึ่งตรงกับครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ สรุปแล้วโรงเรียนปฏิบัติงานด้านบุคคลากรดี ส่วนที่เห็นว่าปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย ได้แก่งานด้านธุรการและด้านสัมพันธ์กับชุมชน คือ น้อยและน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 49.25 และ 60.74 ตามลำดับ ซึ่งตรงข้ามกับความเห็นของนักบริหารที่เห็นว่า ปฏิบัติงานด้านธุรการอยู่ในอันดับ 2 คือมากและมากที่สุด ร้อยละ 49.57 อาจเป็นเพราะนักวิชาการไม่ค่อยได้เกี่ยวข้องกับงานส่วนนี้ หรือไม่ได้รับความสะดวกในการเบิกจ่ายเงินเพื่อซื้อวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ก็ได้ ส่วนงานด้านสัมพันธ์กับชุมชน ประชากรเกือบทุกกลุ่มเห็นว่า โรงเรียนยังปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย อาจเนื่องมาจาก

แนวความคิดในค่านิยมพันธกิจกับชุมชนนี้ยังไม่เข้าถึงในวงการศึกษาหนักก็ได้ ต่างคนต่างมีภาระที่จะทำงานของตน

งานด้านกิจการนักเรียนและด้านวิชาการ นักวิชาการเห็นว่า โรงเรียนยังปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย คิดเป็นน้อยและน้อยที่สุด ร้อยละ 53.14 และ 37.12 ตามลำดับ แสดงว่านักวิชาการยังไม่พึงพอใจที่โรงเรียนบริการด้านวิชาการนี้ เช่น งานค่านห้องสมุด หรือการส่งเสริมอบรมครูให้ครูได้เพิ่มพูนทักษะ ประสบการณ์ การสังเกตการสอน เป็นต้น ข้อมูลจึงปรากฏออกมาในรูปแบบนี้

อันดับต่อมาเป็นรายละเอียดของความเห็นของประชาชนที่มีต่อโรงเรียนในการปฏิบัติงานทั้ง 5 ประการนั้น

ตารางที่ 9 แสดงค่าร้อยละของความคิดเห็นของประชาชน 5 ประเภทของโรงเรียน

กลุ่มประชาชน	ข้อที่	ประเภทของงานบริหาร	การร้อยละของพฤติกรรม					
			มากหรือน้อยที่สุด	มากหรือน้อย	น้อย	น้อยที่สุด	ไม่ปรากฏ	ไม่ตอบ
ผู้ปกครองและประชาชนทั่วไป	1-10	งานวิชาการ	1.40	38.71	35.43	10.09	4.66	1.72
	11-15	งานบุคคลากร	7.24	31.38	23.79	26.99	6.72	3.97
	16-27	งานกิจการ-นักเรียน	11.28	41.31	27.01	12.14	5.68	2.59
	28-33	งานธุรการ ฯ	8.91	41.67	27.11	11.93	7.62	2.87
	34-47	งานสัมพันธ์กับชุมชน	6.90	29.99	30.17	15.03	15.16	6.16

จากตารางที่ 9 แสดงค่าร้อยละจากความเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานทั้ง 5 ประเภท ของโรงเรียน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ผู้ปกครองเห็นว่า โรงเรียนปฏิบัติงานด้านบริหารทางธุรการการเงินมากและมากที่สุด เป็นจำนวนร้อยละ 50.58 ส่วนที่เห็นว่าปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยและน้อยที่สุด ร้อยละ 39.04 งานที่ประชาชนเห็นว่าโรงเรียนปฏิบัติอยู่ในระดับมากและมากที่สุดอันดับ 1 รองจากงานธุรการคือ งานด้านกิจการนักเรียน ด้านวิชาการ และด้านบุคคลากร คิดเป็น ร้อยละ 52.59 , 40.11 และ 38.62 ตามลำดับ

ผู้ปกครองเห็นว่าโรงเรียนยังปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย ได้แก่ งานด้านสัมพันธ์กับชุมชน น้อย คิดเป็นร้อยละ 30.17

สรุปแล้ว ประชาชนเห็นว่า โรงเรียนปฏิบัติงานด้านธุรการในระดับมาก แต่ด้านสัมพันธ์กับชุมชนน้อย ซึ่งผู้วิจัยจะได้สรุปความเห็นจากประชากรทั้ง 3 กลุ่ม เกี่ยวกับงาน ทั้ง 5 ประเภท ในเรื่องปัญหาต่าง ๆ จากความเห็นเสรีที่จะกล่าวต่อไปนี้

สรุปความคิดเห็นเสรีที่รวบรวมได้จากแบบสอบถามจากประชากรทั้งสามกลุ่ม

1. กลุ่มผู้บริหาร

จากแบบสอบถามทั้งสิ้น จำนวน 41 ฉบับ มีผู้แสดงความคิดเห็นมา 38 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 92.68 พอสรุปได้ดังนี้

1. ในงานด้านวิชาการ ส่วนใหญ่บอกว่าครูไม่พอ ขาดอุปกรณ์ คู่มือครู การปรับปรุงงานวิชาการเป็นไปไม่ได้ดีเท่าที่ควร ก็เพราะขาดบุคคลากร ผู้วิจัยได้ทราบจากการสัมภาษณ์ครูใหญ่เกือบทุกโรงเรียน ที่ได้พบกันก็คือ การขาดบุคคลากรในอัตราสูง ทางโรงเรียนต้องใช้เงินบำรุงการศึกษาปีละจำนวนมากในการจ้างครูช่วยสอน ในบางแห่งประสบปัญหาขาดความกระตือรือร้นในการสอน ใช้วิธีการแบบเก่า ๆ ควรจะมีการปรับปรุงวิธีการบ้าง ส่วนศึกษานิเทศก์ได้ให้ข้อคิดเห็นว่า การปรับปรุงวิชาการให้ได้นั้นต้องปรับปรุงครูก่อน บางคนทำงานไม่เต็มที่ ยึดตำราเป็นหลักในการสอน น่าจะมีความคิดสร้างสรรค์ปรับปรุงการสอนด้วยตนเอง ให้ครูใหญ่กวาดชันการสอนของครูให้มากกว่าเท่าที่เป็นอยู่ เพราะมีครูบางคนไม่รับผิดชอบต่องานการสอน

2. งานด้านบริหารบุคคล ส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่า ควรจัดสวัสดิการให้ครูให้มากกว่าเท่าที่เป็นอยู่ เช่น บ้านพัก การเงิน การเสนอความดีความชอบ ในเรื่องอัตรา กำลังยังเป็นปัญหาอยู่ คือครูแต่ละคนมีชั่วโมงงานสูง เสนอให้ทางกรมสามัญศึกษาจัดอัตรา

กำลังให้เหมาะกับขนาดของโรงเรียนและปริมาณงาน ครูใหญ่บางคนให้ความเห็นว่า จะทำอะไรเด็ดขาดลงไปในเรื่องระเบียบวินัยของครูก็เกรงใจ ความเห็นของศึกษาธิการก็อยากให้ครูใหญ่ดูแลกวาดขันให้ครูได้รับผิดชอบงานของตนให้มากขึ้น เวลาประชุมกันก็ควร จะออกความเห็นให้มาก เพื่อจะได้นำไปประกอบการพิจารณาคำเนิงานให้เกิดประโยชน์ แก่สถาบัน ถ้าต่างคนต่างเกรงใจกันไม่ออกความเห็น จะทำให้ไม่ได้ข้อคิดที่ดีเพื่อสร้างงาน

3. งานด้านกิจการนักเรียน ครูใหญ่อีกอีกใจเพราะนักเรียนสมัยนี้มีปัญหา มากปกครองยาก ครูจะทำอะไรลงไปก็ไม่ถนัด เพราะขาดความคุ้มครองจากหน่วยเหนือ การ จัดกีฬาหรือกิจกรรมต่าง ๆ ก็มักมีปัญหาดิตตามมาเสมอ นอกจากนี้ยังมีปัญหาเสพติด ระบาดในหมู่นักเรียนมาก โดยเฉพาะในเมือง การไปกลับของนักเรียนประจำวันมีรถ เล็กรับส่งและพวกรถโดยสารเล็กนี้ไม่น้อยได้บริการหยาเสพติดมาให้นักเรียนทดลองและ เสพกัน ผู้วิจัยพบมากจากการสัมภาษณ์อาจารย์ใหญ่และศึกษาธิการจังหวัดชลบุรี ศึกษา ธิการเสนอว่าควรจะมีชุมนุมต่าง ๆ จัดกิจกรรมร่วมกับหน่วยแนะแนวบริหารนักเรียนให้ มากขึ้น

4. งานด้านธุรการและบริการ ส่วนใหญ่เสนอและร่ำร้องให้จัดหาอัตรากำลัง บุคคลากรเฉพาะงานมาทำงานในคานธุรการนี้ ไม่ควรใช้ครูจะทำให้สมรรถภาพทางวิชา การค้อยลง ความเห็นของศึกษาธิการเกี่ยวกับงานคานนี้มีว่า โรงเรียนควรจะทำปฏิบัตงาน ในเรื่องบัญชีให้เป็นปัจจุบัน กวดขันเรื่องการใช้เงินบำรุงการศึกษาให้ถี่ และบางแห่ง เก็บเงินบำรุงการศึกษามาในปีการศึกษาใด ก็ควรวางโครงการใช้เงินนั้นให้เป็นประ โยชน์กับนักเรียนในรุ่นนั้นให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ไม่ควรเก็บสะสมไว้ที่อำเภอหรือ จังหวัดเป็นจำนวนมาก ซึ่งไม่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาเลย เงินบำรุงการศึกษาซึ่งก็ บงอยู่แล้วว่า ควรเอามาจับจ่ายใช้สอยในเรื่องการศึกษาและวัสดุครุภัณฑ์ที่ใช้ในสำนักงาน ควรให้มีพอกกับงานคานนี้ งานบริการจะได้คล่องตัว

5. งานบริหารคานสัมพันธ์กับชุมชน โรงเรียนยังขาดการติดต่อกับผู้ปกครอง โดยให้เห็นผลว่า ผู้ปกครองยังไม่มั่นใจในการที่จะมาติดต่อกทางโรงเรียนเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น เกี่ยวกับนักเรียน เวลาโรงเรียนเชิญประชุมก็ไม่ค่อยสนใจนัก โดยอ้างว่ามีงานอาชีพรัดตัว

ผู้บริหารที่เป็นครูใหญ่ให้ความเห็นอีกว่า นักเรียนระดับมัธยมมักอยู่ห่างจากโรงเรียนไม่เหมือนโรงเรียนประชาบาล ในส่วนภูมิภาคบางท้องที่ที่ติดต่อยาก ผู้ปกครองส่วนมากยากจนจะขอความร่วมมือในกิจการบางอย่างก็ไม่ค่อยได้ ส่วนผู้บริหารที่เป็นศึกษานิเทศก์ให้ความเห็นในงานด้านนี้ว่า โรงเรียนควรจะติดต่อกับทางบ้านให้มากกว่านี้ โดยสร้างความสัมพันธ์ในรูปแบบต่าง ๆ ไม่ใช่เกิดปัญหาแล้วจึงเรียกผู้ปกครองมาพบ ควรจะมีสารประชาสัมพันธ์หรือกิจกรรมใด ๆ เป็นสื่อให้ผู้ปกครองมีโอกาสทราบความเคลื่อนไหวสภาพความเป็นอยู่ของโรงเรียนอยู่เสมอ

2. กลุ่มนักวิชาการ

กลุ่มนักวิชาการ คือครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา รวมทั้งหัวหน้าสายวิชาต่าง ๆ ด้วย แบบสอบถามส่งไป 220 ฉบับ ได้รับคืนมา 202 ฉบับ วิจัยได้ 200 ฉบับ และในจำนวนนี้มี 48 ฉบับ ที่เขียนแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ คิดเป็นร้อยละ 24.00 พอสรุปได้ดังนี้ กลุ่มนักวิชาการเห็นว่า ผู้ปกครองและประชาชนไม่ค่อยให้ความร่วมมือในกิจการของโรงเรียนนัก สาเหตุจากครูยังไม่ปฏิบัติตนให้เข้าถึงประชาชน

ในเรื่องวิชาการ นักวิชาการให้ความเห็นว่า หลักสูตรไม่ตรงกับจุดมุ่งหมาย ควรแก้ไข คือเรียนไปแล้วบางวิชาไม่ได้นำไปใช้เป็นการเสียเวลาเรียน ควรจัดวิชาที่นำไปปรับใช้สังคมได้มาเรียน และไม่คอยเห็นด้วยกับการเรียนแบบตัดเกรด ทำให้คุณภาพทางด้านวิชาการค่อยลงไป นอกจากนี้นักวิชาการยังเห็นว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ยังขาดอุปกรณ์การเรียน โดยเฉพาะในสายศิลป์ นอกจากนี้ยังขาดการสนับสนุนส่งเสริมจากผู้บริหาร และนอกจากนี้ยังขาดการวางแผนงานระยะยาวด้วย

ในเรื่องที่เกี่ยวกับการบริหารด้านบุคคลากร ครูยังขาดการเอาใจใส่จากผู้บริหาร ทั้งเรื่องส่วนตัวและการงาน การพิจารณาเลื่อนเงินเดือนไม่ค่อยยุติธรรม ผู้บริหารมักให้เงินเดือนตามความเห็นของตน ทำให้ครูแบ่งเป็นพรรคเป็นพวก และเกิดข้อเท็จจริงในบางครั้ง เสนอให้ผู้บริหารปรับปรุงสวัสดิการ เช่น บ้านพักอาศัย และผู้ใหญ่ควรสดับรับฟังความต้องการของผู้น้อยด้วย

ในด้านที่เกี่ยวกับนักเรียน นักวิชาการเสนอความคิดเห็นว่า ผู้บริหารควรยอมรับฟังความคิดเห็นและความต้องการของนักเรียนบ้าง เพราะนักเรียนเป็นองค์ประกอบของสถาบันที่สำคัญประการหนึ่ง ซึ่งผู้ใหญ่มักจะมองข้ามไป โดยสำคัญว่าผู้ใหญ่คิดอะไรทำอะไรดีไปหมด นักเรียนต้องเชื่อฟังและปฏิบัติตามเราจัดการศึกษาเพื่อเด็ก ไม่ใช่จัดการศึกษาเพื่อความสะดวกสบายและความก้าวหน้าของครูอย่างเดียว คล้าย ๆ กับว่าครูปฏิบัติตนแบบเผด็จการทางความคิด นำที่ครูและผู้บริหารจะหันมาให้ความอบอุ่นทางใจ ส่งเสริมความคิด คือ สอนให้เด็กคิดเป็นดีกว่าจะยึดเยี่ยกแต่ความรู้ ซึ่งบางอย่างไร้ประโยชน์ให้เด็กต้องจดจำ ควรหาทางให้เด็กแสดงออกในผลงานของตน เช่น การจัดนิทรรศการและการกีฬา เป็นต้น

นอกจากนี้ นักวิชาการยังเสนอให้มีการเปลี่ยนแปลงตำแหน่งงานบางอย่างว่า ควรจะมีวาระ เช่น หัวหน้าฝ่ายหรือเจ้าหน้าที่ธุรการ บริหาร ไม่ควรผูกขาดจนคนอื่นขาดโอกาสแสดงความสามารถและขาดความก้าวหน้า ทั้งที่เขาเข้ามาสู่งานพร้อมกัน คนที่มีตำแหน่งงานย่อมมีโอกาสมากกว่า ข้อเสนอแนะประการสุดท้ายของนักวิชาการได้แก่ การสื่อสารในโรงเรียนยังไม่ดีพอ ครูขาดความเข้าใจในนโยบาย สับสนในหลักปฏิบัติบางอย่าง ก่อให้เกิดทัศนคติไม่ดีต่อกัน แม้ในวงงานยังสื่อสารไม่ดีแล้ว โรงเรียนจะประชาสัมพันธ์ให้คนภายนอกเข้าใจองค์การของตนดีได้อย่างไร

3. กลุ่มประชาชน

จากแบบสอบถามที่ได้รับ 116 ฉบับ มีผู้เสนอความคิดเห็น 32 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 27.58 สรุปได้ดังนี้

ผู้ปกครองและประชาชนสนใจในการดำเนินงานของโรงเรียน แต่ไม่มั่นใจในการพาตนเองเข้าพบปะสังสรรค์กับทางโรงเรียน และบอกว่าถ้าโรงเรียนสนใจปรับปรุงงานตามหลักการในข้อมูลของผู้วิจัยส่งไปให้ตอบแล้ว การศึกษาจะดีขึ้นมาก

จากการสลับรับฟังบุตรหลานของคนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนนั้น ๆ ส่วนใหญ่ทางโรงเรียนขาดอุปกรณ์การสอน หรือมีอุปกรณ์แล้วไม่นำมาใช้ ขอบเก็บไว้ในตู้ ครูในโรงเรียน

ยังขาดการพัฒนาด้านจิตใจเด็ก การสอนค่อนข้างหย่อนยาน เสนอให้ครูเน้นและติดตามผลการสอนของคนที่ใหม่กว่า เพราะผู้ปกครองส่วนใหญ่ช่วยไม่ได้ ความรู้ไม่ถึง จึงมักฝากความหวังไว้กับครู ผู้ปกครองให้ความเห็นว่า เด็กนักเรียนระดับมัธยมเท่าที่พบเห็นในปัจจุบันไม่ค่อยมีระเบียบวินัย ประพฤติในทำนองชั่วสาวมากขึ้น

ผู้ปกครองให้ความเห็นต่อไปว่า โรงเรียนอยากจะมีอาคารสถานที่ให้ลูกหลานของตนได้เล่าเรียนเพียงพอ และการใช้เงินของโรงเรียนที่เก็บจากนักเรียนเป็นเงินบำรุงการศึกษานั้น ควรจะซื้อหาอุปกรณ์มาส่งเสริมการเรียน จัดซื้อหนังสือเข้าห้องสมุด ผู้ปกครองส่วนใหญ่เห็นว่า โรงเรียนควรจะปรับปรุงห้องสมุดให้ดีขึ้น และมีผู้ปกครองไม่น้อยแสดงความสนใจในการใช้เงินบำรุงการศึกษาของโรงเรียน

นอกจากนี้ประชาชนยังต้องการให้โรงเรียนจัดให้มีการสอนวิชาชีพขึ้นในโรงเรียน ผู้ปกครองส่วนใหญ่เป็นห่วงอนาคตบุตรหลานของตนมากขึ้นที่ไปอยู่ในสังคมหมู่มากเกรงว่าจะไปเอาอุปนิสัยของเด็กเกเรบางคนติดตัวไป อยากให้เด็กจบเร็ว ๆ พ้นไปคูดแล้วโรงเรียนยังไม่ให้ความมั่นใจในการอบรมบ่มนิสัยเด็กให้ก้าวทันสุขภาพ การศึกษาศุขสันติ เป็นต้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย